

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Modesti Tavbengall Apologeticus Adversus Umbras Oratij Melliti

Hansiz, Marcus

Pragæ, 1723

Caput I. Qui vir fuerit A. R. P. Gabriel Hevenesi? Ex mea ipsius notitia, & gravissimorum omnis ordinis testium relatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39569

CAPUT I.

Qui vir fuerit A. R. P. Gabriel
Hevenesi?

*Ex mea ipsius notitia, & gravissi-
morum omnis ordinis testium
relatione.*

In memoria æterna erit justus, ab audi-
tione mala non timebit. psal. I. I. I.

A. R. P. Gabriel Hevenesi natus erat nobili Hungaro-
rum progenie, in vicino Austriæ comitatu Castri
ferrei, Annõ 1656, 24. Mart. Parente inter suos conspi-
cua, & negotijs etiam publicis spectato. Matre sæmina
pienissima, cujus memoriam æquum est in Annalibus Au-
striacis, & omnium cordibus perennare. Tantum quip-
pe ejus meritum est in augustissimam Domum, quantum
nullæ nostræ prædicationes valeant rependere. Hac
enim est illa sæmina, quæ Augustissimum piæ memoriæ
Leopoldum Magnum ex præsentis mortis discrimine eri-
puit; intoxicata artocrea, quam noverat aut suspicabatur
scelere alterius sæminæ in vicino, ut notum est, prædio
Pottendorff apparatus, illa in latrinam abjecta, aliaque
ejusdem formæ substituta. Hac igitur Matre editus Ga-
briel cum lacte hausit fidelitatem illam in Augustissimam
Domum, quam per omnem inde vitam in omnibus nego-
tijs demonstrasse, compertum est omnibus.

Te

Teneris pueritiæ annis innocenter exactis in Societate JESU postmodum ita crevit ætate & Sapientiâ, ita in omni virtutum & literarum disciplina promovit, ita ob eximiam planèque singularem prudentiæ laudem omnibus, iisque primis atque Eminentissimis Viris in admiratione fuit, ut qui hac in parte ei detrudere quiddam, aut labem velit aspergere, omnium locuplete conscientia refelleretur. Oculati, si nescis, sunt Jesuitæ in observandis invicem moribus, & quam juncti sunt quotidianâ vitæ & negotiorum consuetudine, tam non imperiti virtutum, atque si opus sit, etiam nævorum minutulorum censores, Versatus est porro A. R. P. Gabriel potiores vitæ annos in luce Provinciæ Austriacæ, maximis quibusque munijs perfunctus; Tyronum, quod summi apud Jesuitas momenti est, institutioni præfuit annis undecim, Rector inde Collegij Academici, demum universæ per Austriam, Styriam, Carinthiam, Carnioliam, Hungariam, Croatiam, Transylvaniam extentæ provinciæ Præpositus, eam ubique Spiritûs religiosissimi Sapientiæ, prudentiæque planè, ut dixi, singularis laudem retulit, ut sæpe mirarentur (neque hodie satis capiant multi) quo pacto Vir tantis distractis Societatis munijs & omnes officij sui apices explere, & præterea libros conscribere, & conscientiarum arbitrum, quod peritissime noverat, agere, unus par esset omnibus.

De arbitrio conscientiarum, ut memorem, nôrunt Viennenses olim qui fuerunt Academici (hac quippe in urbe ætatem virilem omnem posuit) quàm sanctè, quàm graviter, quàm sapienter id officium gesserit. Accursus ad eum velut ad Parentem omnium fere adolescentum; quorum ille morbis quàm dextrè noverit consulere, multi hodièque grati unà mecum deprædicant. Ad instillandam eorum mentibus solidam pietatem, fovendam tuendamque innocentiam conscripsit libellos complures, Spiritu & prudentia plenos, qui manibus passim teruntur,

& apud alienigenas quoque maximo in pretio sunt. Atque ut eo delabar, quod jam dudum Lector avebas, unde illæ lacrymæ, illæ Satyræ, quarum occasione hæc scribimus, ortum suum fortitæ sunt; Quoniam in eo dirigendæ juventutis negotio, quod instituti Societatis JESU proprium est, primas tenet vitæ in posterum instituendæ deliberatio atque delectus, Vir, ut qui plurimos annos in ea palæstra contrivisset, ita in hac parte perfunctus est, ut ex amussi impleret regulas, quas ipse animæ directori præscripsit, præfertim illam, quæ sic habet: *Acturus cum deliberante sit prorsus indifferens, nec DEUM præveniat, sed sequatur.* Hoc ille. Verum quia permultum interest ad ea, quæ in sequentibus dicuntur, ut penitus viri religiosissimi spiritus & scita, quibus ille hac in re usus est, pernoſcantur, juvat alias hoc in genere regulas adferre: sic igitur pergit:

Primum jubeatur deliberare, an in seculo manere velit. 2. an Ecclesiasticum statum assumere præstet. 3. an Religiosus Ordo ingrediendus? Deinde hac facta determinatione primo deliberandum proponat illi, qui v. g. secularem statum elegit, an militiæ? an œconomie? an juris vel medicine studio, &c. se addicere velit? vel si Religio illi præplacet, investigandum, qualis Religio assumenda? rationes scripto adnotanda. Non statim cuique impulsui credendum; permittendus est longiori tempore negotium hoc & rationes expendere; juvabit etiam, eidem

eidem quadam contra illum statum, quem deliberans eligere vult, objicere: ita tamen, ut positive nullum ei statum, maxime vero nullam Religionem dissuadeat.

Conetur ejus motiva discernere, an a DEO, an ab amore proprio, vel demone sint profecta? neque diu coram DEO considerata suum ei consilium aperiat, memor, quod hanc animam, quam DEVS ejus cura tradidit, etiam ab eodem sit repetiturus.

Si omnibus perpensis judicet vocationem esse a DEO, eligatur dies, qua deliberans conclusionem a se factam DEO offerat, proque ejus executione gratias petat.

Religiosum statum ingressuro ejus difficultates explicandas, suadenda tales corporis mortificationes, quae illi statui praescriptae sunt, ne nova illi deinde omnia videantur. Hucusque caput illud: In capite porro antecedente inter alia hoc praecipit: Quia status electio etiam ab alijs circumstantijs pendet, v. g. cujus genij, ingenij, valetudinis, virium, propensionis, &c. deliberans sit, expedit de his pariter duci suo notitiam dare.

dare. Pluribus hic non immoror, quæ alioqui in sequentibus redibunt: Hæc ejus gnoma: Deliberanti primum curam debere esse de anima. Mortem, Judicium extremum, Infernum, Cælum in consilium adhibendum.

Mundum, carnem, demonem hostes esse bonæ deliberationis.

Amorem DEI esse deliberantis cynosuram.

Hæc & alia ejus generis sunt pronunciata viri Religiosissimi, quibus, ut ad oculum apparet, nihil aliud quærebat, quam bonum, salutemque animarum; proinde neutiquam, ut nonnullis postea visum, ad hunc potius, quam illum statum quempiam invitare aut allicere, sed viam omnibus regiam pandere, qua neque ad dextram, neque sinistram declinent.

Et vero tantus ejus directionis apud adolescentes fructus extitit, ut quod viventium testimonio, posthumisque ejus tabulis compertum fuit, per eos, quo Viennæ degerebat, annos, Adolescentum numerus sane copiosus (fere quingenti) ad Religiosorum Ordines eo direttore sint promoti; neque ad Societatem JESU duntaxat (qui ejus numeri minima pars sunt) verum ad omnis generis Ordines, Benedictinos inprimis, Cistercienses, aliosque passim, quos non est necesse singulatim nominare. Et sunt haud pauci, qui hodieque Sapientiam viri mirantur & prædicant, qui cum Societatem enixissimis votis exambivissent, ab eo tamen ad alia potius instituta, quin & seculare sunt, gravibus utique de causis directi.

His

His igitur alijsque gravissimis in bonum proximorum per omnem vitam exhaustis laboribus, cum Provinciæ Austriacæ suis virtutibus & Sapientiâ Decus & ornamentum ingens, & commoda, quibus hodiè que fruitur, plurima Vir incomparabilis attulisset, rem in Hungaria Catholicam consilijs, quibus abunde pollebat, & autoritate apud Viros Principes, præclare adjuvisset (quo in loco non omit- tenda mentio Eminentissimi Sanctissimique Principis & Archi-Episcopi Strigoniensis Leopoldi à Colonits, qui quanti Virum hunc & in secretis animæ suæ, & in publicis Religionis negotijs constituendis fecerit, notius est, quam ut multis demonstratur: verbo: nihil majoris rei sine ejus consilio gessit, eo constanter usus arbitrio & conscientiæ & Sanctorum negotiorum) neque Augustissimi Imperato- ris Leopoldi Divi mediocris in eum favor; ut qui arcana haud pauca cum Viro experientissimo communicata voluit. Ipse porrò Vir sanè Religiosissimus nihil usquam negotij, nisi, quod esset ex Instituto, & ad rem seu Catholicam, seu commodum animarum spectaret, tractare sustinuit: præclaro semper successu, illo, quem sagacissimis ipse con- silijs expediebat; præterea æstimatione apud summos Viros ingenti, quibus hodiè que pretiosa ejus memoria. Certè Clemens XI. Pont. M. Virum iterato alloquio (Romam enim ab Austriacis Patribus Legatus Comitijs Societatis intererat) cognitum adeò suspexit, ut cum in- genti ejus encomio sæpiusculè apud Cardinales de eo mentionem intulerit. *Oculati Jesuite* nomine ab Roma- nis ornatus. Merita Viri in ecclesiam universam, præ- cipuè autem Hungaricam & transylvanicam perquam egre- gia; quod vel inde intelligas rarum profectò & illustre, quod, eo potissimum operam conferente, Schismatico- rum Valachorum octoginta millia cum Ecclesiæ Capite in gratiam & unionem Catholicorum redierint; tanta tamen Viri modestiâ, ut omnia sub humilitatis obscuro condide- rit: quo ipso virtutis lucem intenderat adeo, ut multi

dicerent, se parem omnibus numeris tum pietatis, tum sapientiae, tum egregiorum in Ecclesiam & Societatem JESU meritorum per omnem vitae aetatem haud vidisse: Idem sui adeo negligens, ut nihil unquam in usum vertere suum aut commodum sit animadversus, illud in ore versans, quod opere planè præstabat: Sibi nihil, alijs omnia. In Deum, resque cælestes semper absorptus, sic tamen, ut nemo eo in pauperes beneficentior, in omnes affabilior.

His igitur positis aeternae memoriae monumentis, cum vires suas austeritate vitae, & macerationibus, quibus ad stuporem deditus erat, veste etiam cilicina, quæ in carnem increverat, ac præsertim vigilijs attrivisset, obiit plenus meritis Viennæ in Professorum Domo II. Martij Annõ 1715. sine vitae pientissimæ respondente, effigiem quoque, quod, nisi præcellentissimis inter Jesuitas Viris, fieri minimè consuevit, in Collegio, uti audio, Tyrnaviensi publicè propositam cum subscripto Virtutum elogio promeritus, Testes horum omnium (nè quid Stylo aut Rhetoricæ datum putes) sunt hodièque omnes Provinciæ Austriacæ Socij, multique exterorum unà mecum, qui virum noverunt. Sanctimoniam peritiamque rerum ad Spiritum pertinentium docent opuscula Ascetica plurima ab eo conscripta, stylo facili, nitido, ac cæleste quiddam redolente, quibus tamen suum nomen nunquam subscripsit, nisi quandoque primis literis G. H. non sane, ut non nemo per calumniam scribit, sequiori quopiam consilio, sed summi omnis declinandi studio, id reputans, in capite librorum, quod bellissime luceret, esse modestiam. Scripsit & congestit tomos in folio plurimos (centum & amplius uti intellexi) de rebus ad Historiam Ecclesiasticam Hungariæ pertinentibus, qui velut thesaurus quidam asservantur: quos tantum abest ut creatus postea Provincialis, cum commodissime posset, in lucem properaret edere, ut consummandi ejus laboris negotium, gloriamque inde provenientem mallet alteri

alteri culquam relinquere. Quæ alia sunt hujus Viri partite magis explicanda, quæ occulta & admiranda, non est hujus loci referre, quo consilium fuit, nihil nisi manifesta, aut publicis certe testibus facile adstruenda producere. Referentur tum, cum ejus Vita ex instituto, quod ejus Socios facturos credo, adornabitur.

CAPUT II.

Origo Controversiæ præsentis.

SED ut ad rem propositam propius accedam; Scripserat Vir Religiosissimus in eo opusculo, quod supra memoravi, & ex quo nonnulla huc pertinentia scita deprompsi, etiam considerationes nonnullas ad eandem telam, quam erat orsus, videlicet ad vitæ deligendæ deliberationem spectantes, quorum prima est de Statu sæculari. Secunda de Statu Religioso, quam apte partitur in eam, quæ est de Religione, quæ stabilitatem loci profitetur, deinde in eam, quæ est de Ordinibus, qui domicilium mutare solent, ubi considerationem subjicit de Societate JESU.

In his considerationibus proponuntur commoda & incommoda singulorum statuum, quæ vulgo & passim occurrere aut proponi solent. v. g. Status secularis commoda sunt, major facilitas, remedium fragilitatis, proinde minus periculum salutis, labores assidui, qui tentationes impediunt, cum vita religiosa videatur esse otiosa: Aliaque ejusmodi: Incommoda contra sunt, plura in vita seculari pericula, & pauciora remedia, multæ curæ & sollicitudines, aliaque salutis impedimenta.

Pari fere methodo pergit in aliis, proponendo videlicet commoda & incommoda. Scopulus, in quo Scriptor Apologeticus adhæsit, sunt imprimis ea, quæ Author producit de statibus stabilitatem loci professis, uti sunt Be-